

Kristiina
Hanhirova

Rakkautta,
rukouksia ja
rauhhoittavia

wsoy

KRISTIINA HANHIROVA

Rakkautta,
rukouksia ja
rauhhoittavia

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© KRISTIINA HANHIROVA JA WSOY 2014
ISBN 978-951-0-40486-7
PAINETTU EU:SSA

Sisällys

Alkusanat ja perustelut 7

KIRJE KENTTÄSAIRAALASTA I II

- 1 Tapahtukoon Sinun tahtosi 13
- 2 Syöpää vasta-alkajille 23
- 3 Credo quia absurdum – Kuolemantuomio ja ylösnousemus 37
- 4 Valtiopäivien avajaiset 59
- 5 Syöpäturistit ja pyhiinvaeltajat 71

KIRJE KENTTÄSAIRAALASTA II 91

- 6 A Room with a View – Meilahden suuri yksinäinen 93
- 7 Uudelleen syntynyt 113
- 8 Scarlett ja minä 125
- 9 Pahan paluu 133
- 10 Veriveljet 149
- 11 Maa kutsuu 159
- 12 Pienellä prantätty teksti 169
- 13 Tattarisuolla tavataan 183

KIRJE KENTTÄSAIRAALASTA III 195

- 14 Aikamatkustajan vaimo 199

Loppusanat: Terveyttä ei ole 213

ALKUSANAT JA PERUSTELUT

Joulu ei ole meidän juttu. Perustelen väitteeni tämän kirjan sivuilla. Perheemme jouluperinteet eivät sovi liitupaperilehtien teemanumeroihin.

Uskokaa, kun sanon, että ei kannata sairastua juhlapyhien alla. Yleensä niin huomaavainen mieheni Timo meni ottamaan leukemiadiagnoosin jouluviikolla. Siinä jäi kinkku ostamatta, ja kului melkein viikko, ennen kuin pääsin seuraavan kerran puhumaan lääkärin kanssa. Silloinkin tarasin dosenttiin kesken kierron. Se oli todella traumaattista – siis hänelle. Kierrolla olevia lääkäreitä ei kuulu puhutella ensin, saati koskettaa. En vielä tiennyt sitä. Sitäkään.

Kirjoitan tämän kirjan uhmaten sitä tosiasiaa, että huumori ja hematologia eivät sovi yhteen. Luulen, että tämä pätee muihinkin syöpätauteihin. (Itse olen kokeillut huumoria keuhkosairauksissa sekä piinallisen epäonnistuneesti gynekologian puolella. Ei toimi.) Hauska mieheni oli tyriä koko syöpänsä heti alkumetreillä. Myönnettäköön, että hänen huumorinsa oli aika vaikeasti avautuvaa. Se johtui osin siitä, että hän oli hyvin huonossa kunnossa, voimakkaiden huumaavien aineiden vaikutuksen alaisena ja kärsi afasiasta. Oli miten oli, häntä pidettiin ensimmäiset kuusi viikkoa tärähtäneenä, ja minulla oli täysi työ vakuuttaa, että hän on oikeasti sellainen.

Ensimmäiset kuusi viikkoa koettelivat kaikkien huumorintajua. Paitsi tähtäneenä miestäni pidettiin jonkin aikaa myös kuolleena. Onneksi hän itse ei tiennyt asioiden saamista käänteistä eikä niin ollen päässyt sotkeutumaan ruumiinvalvojaisiinsa tai vielä pahempaa: hautajaisuunnitelmiinsa. Noustuaan kolmantena päivänä kuolleista eli ryhdyttyään itse hengittämään ja muutenkin elvyttämään ruumiintoimintojaan hän loi pohjan pitkälle ja menestyksekkäälle uralleen arvaamattomana, mutta jotenkin hurmaavana potilaana. Siitä varsinaisesti alkoivat myös seikkailumme sairaalamaailmassa.

Arvaatte jo, mikä oli potilaan puolison osa. Monen voitetun sodan salaisuus ovat hyvät huolto- ja viihdytysjoukot. Ainakin ne ovat tehneet hävityt sodat siedettäviksi. Vähätellä ei voi myöskään onnistuneen muonituksen merkitystä. Ilman viestijoukkoja ei voi taistella, ja tänä päivänäkin sotapropaganda ratkaisee. Timo, minä, perheemme, ystävämme ja kollegamme yhdistimme nämä aselajien alaluokat ja muodostimme Likaisen tusinan, jolla ei pitänyt olla mitään mahdollisuuksia tässä sodassa.

Miksi tämä kirja piti kirjoittaa?

Ensinnäkään päähenkilö itse ei muista dramaturgisesti kiinnostavimmista ajoista juuri mitään. Sekoittaessaan kronologian, todellisuuden ja hallusinaationsa viini-iltojen urbaaneihin nuotiotarinoihin hän uskottelee paitsi itselleen myös muille täysin paikkansa pitämättömiä juttuja. Pakko niitä on oikaista, varsinkaan kun tarina ei siitä kärsi.

Toisekseen me olemme olleet monella tapaa etuoikeu-

tettuja. Suomessa on ehkä surkea perusterveydenhuolto mutta erikoissairaanhoido on maailman parasta. Miestäni ovat hoitaneet alansa huippuammattilaiset lääkäreistä lähihoitajiin ja fysioterapeutteihin. Asumme Helsingissä, lähellä Meilahden sairaalaa, mikä on oleellisesti helpottanut arkeamme. Ammattiemme ansiosta olemme ehkä pystyneet kohtaamaan sairastumisen ja sen tuomat mulistukset paremmin kuin sellaiset perheet, joilla jo pelkästään fyysisen toimintakyvyn heikentyminen voi viedä työn ja tulevaisuuden. Kirvesmies on sairaalasängyssä heikoilla, puhetyöläinen ainoastaan rasittava.

Lisäksi käsittämättömän monet ihmiset ovat kulke-
neet alusta asti tätä matkaa kanssamme ja tukeneet tiu-
koissa paikoissa. Pelästyttävien tekstiviestieni vastapai-
noksi he ansaitsevat kuulla myös hauskat ja mielenkiin-
toiset tarinat. Niin uskomattomalta kuin se kuulostaakin,
enemmän me olemme nauraneet kuin itkeneet. Haluan
myös kunnioittaa niiden ystävien ja taistelutoverien muis-
toa, jotka eivät selviytyneet.

Kolmas ja ehkä tärkein syy on se, että lääketieteen ja
tutkimuksen edistyessä yhä useampi sairaus todetaan en-
tistä aikaisemmin. Yhä useampi ihminen sairastuu vaka-
vasti mutta ei kuole. Joka kolmas suomalainen sairastuu
johonkin syöpään. Myös useat muut aikaisemmin kuole-
maan tai toimintakyvyn menettämiseen johtaneet sairau-
det ovat hoidettavissa, tai ainakin niiden kanssa voi elää
lääkityksellä vielä pitkään.

Haluan lievittää sairastuneiden ja heidän läheistensä
ahdistusta näillä epähienoilla ja vinoutuneilla tarinoilla
meidän kahdeksasta ensimmäisestä vuodestamme diag-

noosin jälkeen. Totta kai tahdon myös päteä sillä valtavalla tietomäärällä, jonka olen oppinut.

Toivon, että en loukkaa ketään kohtuuttomasti, ja muistutan, että sairaudesta ja sairastamisesta saavat laskea leikkiä ainoastaan asianosaiset. Säästäkää siis sutkauksenne ja viihtykää.

Helsingissä, jouluna 2013

Kristiina Hanhiova

Kirje kenttäsaarialasta I

Nyt jälkeinpäin tuntuu kuin koko aikaisempi elämä olisi ollut valmistautumista tähän. Järjettömät pelot. Suurista kertomuksista imetyt ihanteet ja moraalिसäännöt. Usko hyvään ja pahaan. Vastenmielisyys päästää sinua yksin vaarallisiin paikkoihin. Vaarallisia paikkoja olivat kaikki paikat, joissa minä en ollut mukana. Olin varma, että sinulle tapahtuu jotain paha, kun minä en ole suojelemassa.

Minä en pystynyt suojelemaan sinua tältä, mutta kun se tuli, olin valmis taistelemaan. Aina kuolemaan asti.

Mitä tekee sotilas, joka joutuu sotaan. Kaiken hämmennyksen, pelon ja sekasorron keskellä hän toivottavasti alkaa toimia kuin sotilas. Odottaa käskyjä ja ylempiensä ohjeita. Jos niitä ei tule, tekee sen, minkä hyvä sotilas voi. Minä olin sodassa ja yritin olla hyvä sotilas.

Sitä oli vaikea selittää ulkopuolisille. Miten minä olin niin vahva, he kysyvät. En minä mikään vahva ollut. Minä olin sodassa. En voinut heittäytyä maahan kesken taistelun. En voinut piiloutua, en saanut pelätä. Sinuun oli osunut. Minun tehtäväni oli suojata sinua, kantaa turvaan ja varmistaa, että selviämme.

Aseveljeni. Sotasankarini. Etenimme taistelu kerrallaan. Et pelännyt tai ainakaan et näyttänyt sitä. Minun oli oltava arvoisesi. Meillä oli enemmän pelastettavaa kuin koti, uskonto ja isänmaa. Meidän maailmamme.

Sota ei ole ohi, mutta me olemme elossa. En tiedä, mitä miellesäsi liikkuu, mitä tunnet.

En tiedä, mitä kaikkea olet joutunut kokemaan. Kukaan ei

tiedä. Olet väistänyt monet luodit mutta myös ottanut niitä vastaan. Olet menettänyt tovereita. Et ole valittanut. Et ole kysynyt syytä. »Shit happens», sanoit minulle. »Tapahtukoon Sinun tahtosi», sanoit Jumalalle.

Oppaissa hoetaan, että on tärkeää ilmaista tunteensa. Niissä sanotaan, että ei saa mennä sairauteen mukaan. Sinulle ja sinusta oli tilastoja. Jos me olisimme silloin toimineet oppaiden tai tilastojen mukaan, minä olisin tullut hulluksi ja sinä olisit kuollut.

Sinä et muista tai et tiedä kaikkea tapahtunutta. Minun on pakko kertoa siitä jollekin. Kai se on sitä tunteiden ilmaisua. Minun on kerrottava, mitä meille tapahtui, kun lääkäri sanoi sinun kuolevan.

Hän ei tuntenut sinua. Eikä meitä.

I

TAPAHTUKOON SINUN TAHTOSI

*Isä meidän, joka olet taivaassa.
Pyhitetty olkoon sinun nimesi.
Tulkoon sinun valtakuntasi.
Tapahtukoon sinun tahtosi,
myös maan päällä niin kuin taivaassa.
Anna meille tänä päivänä
meidän jokapäiväinen leipämme.
Ja anna meille meidän syntimme anteeksi,
niin kuin mekin anteeksi annamme niille,
jotka ovat meitä vastaan rikkoneet.
Äläkä saata meitä kiusaukseen,
vaan päästä meidät pahasta.
Sillä sinun on valtakunta
ja voima ja kunnia iankaikkisesti.
Aamen.*

KUN TIMO sairastui, päätin heti kaksi asiaa. Minun täytyy saada hänet nauramaan joka päivä, ja joka ilta on löydettävä jotain, mistä kiittää. Ensimmäinen on ollut helpoa, jos mies vain on ollut tajuissaan. Kiittäminen on ollut joinakin iltoina vaikeampaa. Aina en ole kyennyt edes rukoilemaan, mutta eipä ole salama iskenyt. Vielä. Lukemattomia pikku vitsauksia sen sijaan on luojamme

yllemme viime vuosina ripotellut, sen verran pikkumainen lienee kaikessa armossaankin.

Kun tämä nyt heti meni raamatulliseksi, niin voi sanoa, että joulukuussa 2005 meidän elämässämme alkoi ajanjakso, joka oli kuin Toisesta Mooseksen kirjasta.

En ole koskaan ollut jouluihminen. Tänä jouluna kuitenkin luulin, että kaikki olisi toisin. Normaaliin ahdistukseen sekoittui innostusta. Ensimmäistä kertaa yhteiselämämme aikana joulu ei olisikaan hermoja raastavaa minuuttipeliä, jossa lapset, kodit, puurot, kirkot, hautat, kuolleet ja elävät yritetään jakaa tasapuolisesti. Jossa anoppia kyyditetään Turun ja Helsingin väliä ja pyhinä heitetään toivein ja manauksin maustetut perinneruoat roskiin ja ajetaan kuusisataa kilometriä silmät viiruina minun kotiini Kiiminkiin.

Nyt kaikki olisi toisin. Anoppi oli evakuoitu naapuritaloon, ja mikä parasta, tytöt tulisivat ensimmäisen kerran viettämään koko jouluaaton meidän kanssamme. Edessä yhteinen, kiireetön joulu, ja kerrankin melkein riittävästi syöjiä järjestömälle ruokamäärälle. Laatikot pakkasessa ja sinappi keitetynä.

Edellisenä jouluna tsunami oli sotkenut lomasuunnitelmat. Velvollisuus kutsui miestä, ja Timo teki Hollolassa u-käännöksen ja uutisissa seitsemänkymmentäkaksituntisen työrupeaman. Sitä edellisenä vuonna olin vetänyt itseni piippuun epäonnisen yrityskokeilun vuoksi ja joutunut sairaalaan viikkoa ennen joulua. Jäi tavallistakin vähemmän aikaa valmisteluihin, ja pyhinä sitten naama valkoisena vakuutin voivani hyvin ja vihasin joulua entistä enemmän.

Tänä jouluna kaikki todellakin meni toisin. Timo oli käynyt lääkärissä selkäkivun ja omituisen päänsäryn vuoksi. Lucian päivänä työterveyslääkäri soitti ja kertoi, että hemoglobiini oli alhaalla, tulehdusarvot ylhäällä ja Timolla lähete Meilahteen.

Meilahden päivystyksessä neurologi ei löytänyt päästä vikaa ja kysyi sisätautilääkärin mielipidettä. Kolea nainen tuli paikalle ja tiedusteli alkoholinkäytöstä. Kun Timo tyhmyyksissään vastasi rehellisesti, lääkärin kasvot kirkastuivat: tutkimattakin oli selvää, että kaiken takana oli viinanjuonti. Punasolujen lasku johtui juomisen aiheuttamasta tihkuvasta vatsahaavasta, lääkäri julisti ja antoi parasetamolireseptin ja kehotuksen hakeutua joskus loppiaisen jälkeen terveyskeskuksen kautta ruokatorven tähyystykseen. Hämmentyneinä ja hieman häpeissämme lähdimme kotiin.

Glögikiellosta ja särkylääkkeistä huolimatta Timon vointi huononi. Muutaman päivän päästä päänsärky oli sietämätön, ja paikalle pyydetty lääkärikaveri passitti meidät takaisin päivystykseen. Kuumetta oli yli kolmekymmentäyhdeksän astetta ja tulehdusarvo (CRP) reilusti toistasataa, hemoglobiini puolestaan reilusti alle sadan. Nyt epäiltiin jotain finimpää tautia ja kyseltiin ulkomaanmatkoista. Meillä ei ollut tarjota Teneriffaa eksoottisempaa. Tai olihan meillä jotain. Naureskelimme tekstiviestiä, jonka Timo lähetti marraskuiselta työmatkalta Amsterdamista käveltyään punaisten lyhtyjen alueen läpi. »Mää oon nähny huaran elävänä, ny mää voin kualla.» Lääkärinä ei naurattanut.

Timo otettiin sisään infektio-osastolle. Lääkäri ker-

toi, että oli löydetty jotain veritauteihin viittaavaa ja edessä olivat hematologiset tutkimukset. Timo kysyi, mitä ne veritaudit ovat. Lääkäri siihen, että parempi ettei niistä puhuta, koska kuulostavat niin pelottavilta. Olikohan vastaus tarkoitettu rauhoittavaksi? Toimistolla googletin veritaudit. Olin ollut huolissani mutta nyt pelkäsin.

Tiistaiamuna, 20. päivänä joulukuuta, samaan aikaan kun Timolta kairattiin luuydinnäytettä suoliluusta, minä kipitin terveystakeskukseen. Kun vuoroni tuli, en pystynytäkään puhumaan vaan aloin parkua täysillä. Vesilasia ja paria paperipyyhettä myöhemmin sain nyyhkittyä, että tulossa oli joko huonoja tai erittäin huonoja uutisia. Lääkäriltä herui sympatiaa ja rauhoittavia. Perusta lujalle ja luottamukselliselle suhteelleni Oxaminiin oli luotu.

Iltapäivällä kuulin, että Timo siirrettäisiin osastolle 14I, ja taas google lauloi: »Osastolla hoidetaan pahanlaatuisia veritauteja sairastavia potilaita. Pääosin diagnoosit ovat akuutteja ja kroonisia leukemioita, myeloomaa, lymfoomaa ja aplastista anemiam.» Pelko muuttui kauhuksi. Toivoin, että Timolla olisi aplastinen anemia, koska se kuulosti vähiten kauhealta, sellaiselta, jota hoidetaan rautatableteilla. Sitä se ei todellakaan ole, mutta vähänpä tiesin hematologiasta tuolloin.

Tutustuminen osastolle ei alkanut hyvin. Hiljaisella käytävällä kalju nainen käveli edestakaisin, puhui puhelimeen ja itki. Kun hoitaja tuli sanomaan, että lääkäri halusi puhua kanssamme, menin hissiaulaan muka soittamaan mutta avasinkin juuri ostamani lääkepurkin ja nielaisin kuiviltaan yhden pillerin. Se tarttui kurkkuun, ja hetken

huvittelin kuvittelemalla tukehtuvani. Se tuntui parhaalta vaihtoehdolta.

Pitkä ja vakavaimainen hematologi – yleensä he ovat vakavaimmeisiä, ja ihan syystä – pyysi meitä huoneeseensa, joka oli itse asiassa vain pieni kopperi. Hän haali meille eripariset toimistotuolit, ja me kaikki istuuduimme. Ei small talkia. Parilla lauseella lääkäri kertoi, että diagnoosi oli varmistunut. Timolla oli akuutti myeloinen leukemia.

Mitä vitsauksiin ja Moosekseen tulee, niin egyptiläisille lähetetyistä kymmenestä vitsauksesta ensimmäinen oli veri. Vesi muuttui vereksi, ja kalat kuolivat. Minun mieheni veri oli muuttunut sairaaksi, saastunut tappavaksi. Olisin ottanut mieluummin vaikka heinäsiirakat. Tulossa olivat paiseet ja karjarutto, vaikka en sitä vielä tiennytäkään. Ja pimeys.

Akuutti leukemia. Siihen hetkeen loppui se elämä, jota olimme luulleet omaksemme ja ainoaksemme. Astuimme peilintakaiseen toiseen maailmaan, ihan kuin saduissa. Silloin se tuntui pahalta unelta, koska en tiennyt, että peilin takana on elämää. En voinut kuvitellaakaan, että pelottavat sanat, kuten *leukemia*, *syöpä*, *sytosfaatit*, *solumyrkyt*, *verivalmisteet*, *suojaeristys*, muuttuisivat pian arkisiksi, arvovapaiksi käyttösanoiksi. Että pystyisin muutaman viikon kuluttua kertomaan itkemättä, että Timolla on leukemia.

Kului viisi sekuntia tai viisi minuuttia. Istua kenotimme erikorkuisilla tuoleilla ja puristimme toisiamme kädestä. Timo kysyi ennustetta. Korvani olivat lukossa kuin lennon jäljiltä. Lääkärin huulet liikkuvat ja ääni

tuli kaukaa: »Vaikea sanoa, ehkä 50–50.» »Tarkoittaako se sitä, että toinen puoli kuolee», Timo jatkoi. Lääkäri vastasi myöntävästi.

Keskustelu jatkui hyvin asiallisena. Kuulimme, että hoito aloitetaan välittömästi voimakkaalla sytostaattikuurilla, jonka tarkoitus on saada leukemia nopeasti kuriin. (Jo viikon päästä osasin kertoa, että kysymyksessä on induktiohoito ja tavoitteena morfologinen remissio.) Sen jälkeen seuraa pari kolme hoitojaksoa, joilla varmistetaan ensimmäisen hoidon tulos. Toisin sanoen tauti täytyy tappaa kerta toisensa jälkeen, ennen kuin voi hieman huokaista.

Lääkäri varoitti, että edessä oli äärimmäisen rankka noin puolen vuoden hoitojakso, ja puhui hoitoon sitoutumisen merkityksestä. Myöntelimme ja nyökkäilimme vähän liian innokkaina. Halusimme, että lääkäri tykkäisi meistä. Olimmehan fiksuja ihmisiä, ihan telkkarista tuttuja. Jos käyttäytyisimme hyvin ja meistä pidettäisiin, me selviäisimme.

Lopuksi lääkäri totesi, että tällä osastolla sanotaan kaikki suoraan eikä koskaan valehdella. Kiirehdimme kumpikin kehumaan, että se on oikein hyvä käytäntö. Vihasin sitä välittömästi. En halunnut inhottavaa totuutta, vaan kannustusta, rohkaisua ja taudin vähättelyä. Halusin, että meille vakuutetaan kaiken kääntyvän hyväksi.

Oliko meillä vielä kysyttävää? Ei ollut. Nousimme ja kiitimme. Kohteliaisuus ennen kaikkea.

Kompuroimme ulos kopperosta ja osaston lasiovista neljännen kerroksen hissiaulaan. Se, mitä meistä

oli jäljellä, valui surkeana läjänä lähimmälle sohvalle. Takerrumme toisiimme ja annoimme itkun tulla. Itkimme muutaman minuutin mutta sitten aloimme koota sekä itseämme että huonoissa kantimissa olevaa elämäämme. Koska emme kestäneet nähdä toistemme tuskaa, toistelimme taistelutermejä ja esitimme rohkeaa. Sen jälkeen en itkenyt Timon nähden ennen kuin seuraavan vuoden kesäkuussa.

Olimme vain muutama viikko aikaisemmin pohtineet Isä meidän -rukouksen sisältöä ja todenneet, että kaikkein vaikeinta siinä on »tapahtukoon Sinun tahtosi» -kohta. Sen yritti aina sivuuttaa nopeasti mumisten jotain sinne päin, jotta pääsisi helpompiin aiheisiin, kuten joka-päiväiseen leipään tai syntien anteeksi antamiseen. Siinä mustalla keinonahkasohvalla vuoden pimeimpänä iltana uskostamme otettiin mittaa. Meidän mielipidettämme ei kysytty. Päätösvaltamme – se vähäinenkin – oli viety, otettu isompiin käsiin.

Tuo oivallus ei suinkaan passivoinut vaan päinvastoin antoi voimaa ja rohkeutta. En osaa kuvitella, miten olimme selvinneet tulevista viikoista ja kuukausista, jos olimme luulleet, että koko homma oli meidän kontollamme. Kaiken esimieskokemukseni jälkeen aloin vasta nyt tajuta jotain delegoinnista.

Tuona kauheana iltana olin kuitenkin kaukana seesteisestä tai rohkeasta. Hyvästeltyäni vakavasti sairaan mieheni mietin kotimatalla, miten pystyisin kertomaan asiasta tytöille ja Timon äidille. En mitenkään. Päätin mennä anopin luokse aamulla ja sysäsin tyttäret pelkurimaisesti heidän äidilleen. Onneksi heillä oli äiti. Valeh-

telin puhelimessa sujuvasti, että huomenna saataisiin tarkempia tuloksia.

Pysyin kasassa ystäväpariskunnan luokse asti. Eteises-
sä yritin puhua mutta pystyin vain ulisemaan. Itkimme
kaikki kolme kädet toistemme ympärillä. Sittemmin ha-
vaitsin, että kannattelevia käsiä löytyi yllättävän paljon ja
odottamattomilta tahoilta. Yksin pärjäävän ihmisvihaajan
urani oli lähestymässä loppuaan.

Jossain vaiheessa yötä laahustin torin poikki kotiin.
Sänky tuntui suurelta ja tyhjältä. Rauhoittavien ja viinin
yhteisvaikutuksesta vaivuin horteeseen. Aina kun havah-
duin, kuulin lääkärin diagnoosin. Nyt korvani eivät olleet
lukossa, tuntui kuin koko asunto olisi kaikonut. Rukoilin
itseni takaisin uneen: Anna voimaa ja rohkeutta. Tapah-
tukoon Sinun tahtosi, mutta älä jätä Timoa yksin.

»Siihen hetkeen loppui se elämä, jota olimme luulleet omaksemme ja ainoaksemme.»

Tv:stä tuttujen Kristiina Hanhiron ja Timo Laukkion uusioperheen arki särkyi joulukuussa 2005, kun Timon selkäkipuna ja päänsärkynä alkanut oireilu varmistui akuutiksi leukemiaksi. Voimakas sytostaattikuuri oli viedä potilaan hengen, ja luuydinsiirtoa varten tarvittiin tuntematon arkipäivän enkeli. Takana oli kuitenkin vasta sairauskertomuksen johdanto-osuus. Timon yhä jatkuva taistelu paluusta elämään ei olisi mahdollista ilman pariskunnan pettämätöntä huumoria, lujaa uskoa ja horjumatonta rakkautta. Syvästi koskettava mutta hersyvän humoristinen *Rakkautta, rukouksia ja rauhoittavia* osoittaa, että kuolemanvakava sairaus muuttaa käsityksiä täydellisestä elämänhallinnasta ja siitä, että terveys olisi onnellisen elämän tae.

Päällys Martti Ruokonen

www.wsoy.fi 99.1 ISBN 978-951-0-40486-7

